

Şairin gençlik yıllarında yazdığı gazeller âşıkane iken Uryânî Mehmed Dede'ye bağlandıktan sonra yazdıkları daha ziyade dinî-tasavvufî ve rindâne mahiyettedir. Yahyâ Bey bu şiirlerinde geleneksel yaklaşımın aksine zâhidi meyhaneye değil mescide çağırır ve oranın Hak divanı, gönlün hakikat sırrının sarayı, şeriatla tarikatın ise onun iki hisarı olduğunu belirtir. Nitekim dindar kişiliği ve içkiye muhalif tutumu pek çok şiirinde hissedilmektedir. Taşlıcalı Yahyâ, kaside ve gazellerinin yanı sıra musammatları ve şehrengizleriyle de dikkat çekmiştir. Kıtalarının bir kısmı hiciv türünde yazılmış olup başta Hayâlî Bey olmak üzere Kandî, Rahmî, Sırrî gibi döneminin bazı şairlerine yönelttiği eleştirilerini yansıtmaktadır.

Taşlıcalı Yahyâ'nın en önemli yanı, İran örneklerine bağlı kalmadan yerli renklerle ve sade bir dille kaleme aldığı mesnevilerle Türk edebiyatında hamse yazan şairlerin öncülerinden olmasıdır. Arnavutluk'un kıraç bir yerinden gelerek divan ve hamse sahibi oluşunu İslâmiyet'in bir mücizesi şeklinde açıklayan şair sefer esnasında, ordugâhlarda ve sınır boylarında her türlü insanla bir arada bulunmasının da etkisiyle eserlerinde nisbeten sade bir dil kullanmıştır. Zikrettiği pek çok atasözü ve deyim yanında halk ağzına yakın söyleyişle şiir dilinin sadeleşmesine katkıda bulunmuştur. Divanının birçok yerinde sözlerinin mürşid-i kâmil sözlerine benzediğini, rabbânî ilham eseri mısralarının can âriflerine hayat suyu bağışladığını ifade eder. Şiirde sözü uzatmanın anlamı bozacağını, muamma gibi kapalı söylemenin ise bir işe yaramayacağını belirten Yahyâ Bey kendi şiirlerinde bir hüsn-i edâ bulunduğunu ve hayallerinin de rengin olduğunu ileri sürmektedir.

Eserleri. 1. Divan. Divanın tenkitli neşrini hazırlayan (İstanbul 1977) Mehmed Çavuşoğlu'nun tesbitine göre Yahyâ Bey divanını üç defa tertip etmiş ve her defasında şiirlerinde bazı değişiklikler yapmıştır. Son tertibi Kanûnî Sultan Süleyman'a sunulan divanın Çavuşoğlu neşrinde bir dîbâce, otuz dört kaside, beş terciibend, dört terkibibend, bir ta'şîr, dört muaşşer, üç müseddes, üç muhammes, yirmi beş murabba, üç tarih, bir müstezad, iki şehrengiz, 515 gazel ve yirmi kıta bulunmaktadır. Eserin bazı nüshaları İstanbul Üniversitesi (İbnülemin, nr. 1302), Millet (Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 516) ve Edirne Selimiye (Bâdî Efendi, nr. 2172) kütüphanelerindedir. **2. Hamse.** Yahyâ Bey hamseyi oluşturan mesnevilerin tamamını Ka-

nûnî Sultan Süleyman devrinde yazmış ve bu padişaha sunmuştur. **a) Şâh u Gedâ.** 1000 beyit civarındaki mesnevi şairin kendi tecrübesinin ürünü olup beşerî aşktan ilâhî aşka geçişi anlatan bir hikâyeyi konu alır. 1537'de yazıldığı tahmin edilen eser tamamen yerli olması sebebiyle hayli ün kazanmış, konusunun İstanbul'da geçmesi dolayısıyla ayrıca orijinal kabul edilmiştir. Üzerinde Pınar Aydemir'in yüksek lisans tezi hazırladığı mesnevinin (1993, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü) Atmeydanı ve Aya-sofya tasvirlerine yer verilen bölümleri dikkat çekicidir. **b) Gencîne-i Râz*.** 947'de (1540-41) kaleme alınan 3051 beyitlik mesnevi dinî-ahlâkî ve tasavvufî konuların işlendiği, bir kısmı şairin kendi hayatından ve görüp işittiklerinden alınmış hikâyeleri içeren didaktik bir eserdir. Sade ve yer yer halk diline yakın bir üslûpla yazılan mesnevinin yalnız İstanbul kütüphanelerinde otuz yedi nüshası bulunmaktadır. Eser üzerine Bekir Çınar yüksek lisans tezi hazırlamıştır (1995, EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü). **c) Yûsuf u Zelîha.** Mesnevinin Mehmed Çavuşoğlu tarafından hazırlanan tenkitli neşri (İstanbul 1979) 5179 beyittir. Şair, eserini genç yaşında aşka düşüp terk-i diyâr etmesi dolayısıyla Mısır'a vardığında yazdığını belirtir. Yahyâ Bey konuyu beşerî ölçüler içinde ele almaya çalışmış, dil ve üslûp bakımından özgün sayılabilecek bir eser meydana getirmiştir. **d) Kitâb-ı Usûl.** Adı bazı kaynaklarda *Usul-nâme* şeklinde geçen mesnevi yaklaşık 3100 beyittir. Yahyâ Bey, on iki bölüm (makam) ve yedi kısımdan (şube) oluşan eserinde adalet, doğruluk, yiğitlik gibi ahlâkî kavramları ele almış, eserini çoğu kendi hayatının ve gözlemlerinin ürünü olan 100'den fazla hikâyeye, temsil ve latife ile zenginleştirmiştir. **e) Gülşen-i Envâr*.** Dinî, tasavvufî, ahlâkî ve mahallî hikâyelerle temsillerden meydana gelen eser aynı zamanda dönemin toplum hayatını oldukça sade bir dille yansıtmıştır. 2810 beyitlik mesnevi üzerine İbrahim Doğanyigit yüksek lisans tezi hazırlamıştır (1992, EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü). **3. Şehrengiz-i Edirne.** 215 beyitten oluşan, baş tarafında bir münâcâtın bulunduğu bu küçük eserde şair önce gönlünü kaptırdığı bir güzelin aşkı yüzünden düştüğü halleri dile getirir. Ardından Edirne şehrinin tasvirini yapar ve on dört mahbubu beşer beyitle tanıtır. Eserin bir nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki divan nüshası içindedir (İbnülemin, nr. 1302, vr. 26^a). **4. Şehrengiz-i İstanbul.** Yahyâ Bey, 345 beyitten meydana gelen eserin başlangıç kısmında güzellere tutkunluğundan ötürü

yüzünün kara olduğunu belirtir ve yaratıcının affına sığınır. Asıl şehrengiz bölümünde İstanbul'un tasvirine yer verir; şehrin güzellerini, âşıklarını, denizini, sahillerini, surlarını vb. anlatır. Ardından güzelin tasvirine geçer ve elli sekiz güzeli kısaca tanıtır. Bir kopyası *Şehrengiz-i Edirne* ile aynı yazma içinde, müstakil nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde olan eser (TY, nr. 2982) Mehmed Çavuşoğlu'nun neşrettiği divanda da yer almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehî, *Tezkire*, s. 136; Âşık Çelebi, *Meşâirü'ş-şuarâ*, vr. 95^b-97^a; Latîfî, *Tezkire*, s. 371-372; Ahdi, *Gülşen-i Şuarâ* (haz. Süleyman Solmaz), Ankara 2005, s. 593-594; Beyânî, *Tezkire*, Millet Ktp., Ali Emîrî, Tarih, nr. 757, vr. 124^a-125^b; *Kühû'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım* (haz. Mustafa İsen), Ankara 1994, s. 286-289; Kınalızâde, *Tezkire*, II, 1077-1081; Gibb, *HOP*, III, 118-132; Ağâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*, İstanbul 1958, s. 95-96, 101-105; R. Jæckel, *Dukakinzade Taşlıcalı Yahya Bey's King and Beggar a Sixteenth-Century Ottoman Allegorical-mystical Love Poem (Mesnevi)* (doktora tezi, 1980), The University of California, s. 76; Harun Tolasa, *Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, İzmir 1983, s. 112-113; İ. Güven Kaya, *Dukaginzade Yahyâ Beğ'in Sanatı* (doktora tezi, 1985), Kosova Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü; a.m.f., "Dukagin Oğulları ve Dukaginzade Yahyâ Beğ", *Çevren*, XIII, Priştine 1986, s. 9-18; a.m.f., "Yahyâ Bey'in Kasidelerindeki Tarihî Gerçekler", *Osm. Ar.*, sy. 28 (2006), s. 53-75; M. Fatih Köksal, *Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları*, Ankara 2005, s. 29-68; Mehmed Çavuşoğlu, "Taşlıcalı Dukakin-zade Yahyâ Bey'in İstanbul Şehr-engizi", *TDED*, XVII (1969), s. 73-108; a.m.f., "Yahyâ Bey, Dukagin-zade", *İA*, XIII, 343-347; Cemal Kurnaz, "Taşlıcalı Yahya Beğ Divanı'nda Atasözleri ve Deyimler", *TKA*, XVII-XXI/1-2 (1979-83), s. 195-207; Walter G. Andrews, "Yahya Bey, Divan [s. TA s. 449]", *IJMES* (1980), s. 129-130; Ahmet Mermir, "Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Kendi Şiiri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmesi", *SÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 1, Konya 1987, s. 227-234; Bün-yamin Çağlayan, "Yahya Bey'in Musammat ve Şehrengizlerinde Devrinin Siyasi ve Sosyal Olayları ile Hayatından İzler", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, VII/2, Kastamonu 1999, s. 89-104; Bekir Çınar, "Taşlıcalı Yahya'nın Gencîne-i Râz Mesnevisinde Bir Nasrettin Hoca Fıkrası", *Turkish Studies*, II/4 (2007), s. 283-292; Kathleen R. F. Burrill, "Taşlıdjali Yahyâ", *EL²* (İng.), X, 352.

BAYRAM ALİ KAYA

TAŞMEDRESE

Konya Akşehir'de XIII. yüzyılım ortasında inşa edilen medrese.

Esasının medrese, mescid, türbe, han-kah, imaret ve çeşmeden meydana gelen bir külliye olduğu bilinmekle birlikte külli-yeden yalnızca Taşmedrese ile mescid ve

TAŞMEDRESE

Akşehir'de
Taşmedrese

türbe ayakta kalabilmiştir. Medrese taçkapısı üzerindeki üç satırlık Arapça kitâbeye göre 648 (1250) yılında II. Keyhusrev'in oğlu II. Keykâvus'un hükümdarlığı zamanında Selçuklu Veziri Emîridâd Sâhib Ata Fahreddin Ali tarafından yaptırılmıştır. Bugün yıkılmış olan hankahın 659 (1261) tarihini veren inşa kitâbesiyle mermer taçkapısına ait bazı taşlar Taşmedrese'de bulunmaktadır. Halk arasında Halkalı Medrese adıyla da bilinen yapı çeşitli tarihlerde geçirdiği restorasyon ve düzenlemelelerin ardından 1965'te arkeoloji müzesi olarak ziyarete açılmış, 1986'da tekrar onarıma alınmak üzere kapatılmış, ancak onarım çalışması bir türlü başlamamıştır.

Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir plana sahip, eyvanlı, açık revaklı avlulu gruba giren Taşmedrese, batı yönünde uzanan ve yapı kütesinden iki yana doğru taşma yapan mermer kaplı giriş cephesiyle dikkat çeker. Cephenin ortasında yer alan taçkapı günümüze özgün biçimiyle ulaşmamıştır. 1910 yılında dönemin müftüsü tarafından onarım amacıyla kavsara başlangıcına kadar taşları söktürülen taçkapıda bu onarım gerçekleştirilememiştir. Alt kısmı ile zamanımıza kadar gelebilen taçkapıda daha sonra yapılan onarımla mevcut kısımlar yenilenmiştir. Cephe gibi yine mermerden olan taçkapının özgün haliyle görüldüğü XX. yüzyıl başlarına ait fotoğraflarından form ve işçilik özellikleriyle klasik Anadolu Selçuklu taçkapılarının düzenini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Yapının inşa kitâbesi bugün giriş açıklığını örten basık kemerin üzerindedir. Taçkapı kalan izlerden farkedildiği gibi avluya ince, uzun bir eyvan yardımı ile açılmaktay-

dı. Giriş eyvanının sağ tarafında üç mekânın varlığı belirlenmiştir. Zamanında yalnızca dış duvarlarıyla tesbit edilen eyvanın yanındaki iki mekânın eski fotoğraflardan beşik tonozla örtülü olduğu anlaşılmıştır. Yapı bünyesinden güneye doğru taşma yapan ve bir kapı ile dışa açılan üçüncü odanın bazı araştırmacılarca dârül-kurrâ işlevi gördüğü düşünülmektedir. Taçkapının solunda avlu revaklarına açılan beşik tonozlu bir oda daha bulunur. Odanın, yan taraftan bitişen türbenin mumyalık kısmına geçişi sağlayan eyvana açıklığı vardır. Arkadan kare planlı türbenin bitiştiği beşik tonozlu eyvan dışa açılır. Yapının bugün çeşitli müdahale ve onarımlar yüzünden asıl karakterini büyük ölçüde yitirmiş olan giriş cephesi özgün biçiminde farklı malzemelerin bir arada kullanılmasıyla dikkat çekici bir karakterdedir. Cephe ve ortadaki taçkapının devşirme kaynaklı mermer, türbe mumyalık eyvanının iki renkli taş, mescid son cemaat yerinin aralarda çinilerin de seçildiği sırlı tuğla, minarenin ise tuğla ve çiniden inşa edilmesiyle çok renkli ve etkileyici bir görünüm elde edilmişti. Günümüzde giriş eyvanı yıkılmış olduğundan avluya doğrudan taçkapıdan geçilmektedir. Uzunlamasına dikdörtgen avlu kuzey ve güney yönünden iki sıra revakla çevrilidir. Karşılıklı dörder sütun tarafından taşınan tuğla revak beş gözlüdür. Her iki yönde orta kemer gözü yanlardan daha geniş tutulmuştur. Eski yayınlardan tamamının sivri kemerlerle avluya açıldığı bilinen revakın bugün güney tarafında orta göz dışında yuvarlak kemerlere sahip olması onarımların sonucuna bağlanabilecek bir durumdur. Taşıyıcı sütunlar ve farklı karakterdeki başlıkların hepsi dev-

şirme malzemedir. Revakların tamamı tuğla, ana eyvan cephesi dışında bütün oda ve hücreler moloz taştır. Yapının bütününde bazan aynen, bazan işlenerek geniş ölçüde kullanılan devşirme malzemenin yanı sıra moloz taş, tuğla ve mermer gibi farklı malzemeye yer verilmiş, bu karma malzeme yerin önemine göre tercih edilmiştir. Avluda güney tarafındaki revakın arkasında sivri kemerli tonozlarla örtülü, yaklaşık aynı büyüklükte beş hücre bulunur. Her hücre avluya bir pencere ve kapı ile açılır. Bu açıklıkların karakteri, kemer biçimleri, yapı tarzı ve hücrelerin önündeki revak kemerleriyle bağdaşmayan bağlantısız durumu hücrelerin daha sonraki bir dönemde inşa edildiğini göstermektedir. Güney revakında dikkat çeken nokta, ortadaki geniş kemer gözünün arkasına gelen yerde yan eyvan yerine bir hücrenin yer almasıdır. Revakın karşı kanadında geniş kemerin arkası biraz daraltılarak bu noktaya bir eyvanın yerleştirildiği görülür. Böylece iki yanda bir asimetri meydana gelmiştir; bu durum yine güney tarafında gerçekleşen onarımla ilgili olmalıdır. Buradan çıkarılabilecek sonuç, yapılaşmada dört eyvanlı tasarlanan medresenin onarımlar neticesinde sonradan üç eyvanlı hale dönüşmüş olduğudur. Avlunun kuzey kanadında doğu uçta tonozlu iki mekân, batıda türbe ile önündeki eyvanla birlikte dört mekân bulunur. Kuzey eyvanı bu mekânların arasında revakın tam ortasında yer alır. Sivri kemerli tonozla örtülü eyvan batı duvarına açılmış bir pencere ile yan taraftan bitişen türbeye açılır.

Kare planlı, üzeri kubbeli türbenin önünde beşik tonozlu mumyalık kısmına girişi sağlayan bir eyvan mevcuttu. Aynı zamanda türbe ile mescid, mescid ile medrese arasında bağlantıyı sağlayan eyvan tamamen yıkılmıştır. XX. yüzyıl başlarına ait bir fotoğrafta görülen iki renkli taş kaplamalı eyvan aynı zamanda arkadaki türbenin yerini giriş cephesi üzerinde ayrıcalıklı biçimde vurgulayan bir unsurdu. Üzeri Türk üçgenleriyle geçilen kubbe ile örtülü türbenin avluya bağlantısını güney duvarına açılmış bir kapı ve pencere sağlar. Kubbe firûze sırlı tuğla süslemeli, kubbe eteğiyle kubbe göbeği çini mozayik dekorludur. Kalan izlerden iç duvarların firûze ve mor renkte çinilerle kaplı olduğu anlaşılmaktadır. Medresenin doğu kanadı onarımla ayağa kaldırılmıştır. Girişin tam karşısına gelen bu kısımda ortada ana eyvan, iki yanda kare birer mekân bulunmaktadır. Geçmişte yapının en çok bu kıs-

Taşmedrese'nin avlusundan bir görünüşü

mının tahribata uğradığı kaynaklardan öğrenilmektedir. Mermer eyvanın tonoz kısmı ile iki yandaki kare planlı odaların tamamı yıkık durumdaydı. Kışlık dersane olduğu düşünülen odaların mevcut izlerden kubbe ile örtüldükleri belli olmaktadır. Onarımda bu kubbelerle birlikte harap durumdaki eyvan da tamir edilerek beşik tonozlu üst örtüsü yeniden inşa edilmiştir. Medreseye kuzey duvarının batı ucundan bitişen dışa taşkın durumdaki mescid kare planlı, kubbelidir. Batı yönünden üç sütuna oturan iki bölümlü bir son cemaat yeri ile dışa açılan mescidin kuzeybatı köşesinde minare yükselir. Onarımla tamamen yenilenen mescidin medresedeki gibi tuğla, moloz taş ve devşirme malzemeden meydana gelen duvar örgüsü vardır. Mescidden medreseye doğrudan açılan bir açıklık yoktur. Son cemaat yerinin güney duvarından türbenin eyvanına açılan kapı ise onarımda kapatılmıştır. Batı tarafındaki son cemaat yerini kuzeyden minare, güneyden medresenin kuzey duvarı sınırlar. Üç antik sütuna oturan iki sivri kemerle dışa açılan son cemaat yerinde bölümler doğu-batı doğrultusunda Bursa tipi ve sivri kemer kesitli farklı tonozlarla örtülmüştür. Yüksek bir kaide üzerine oturan silindirik gövdeli, çift şerefeli tuğla minare bugün onarımla yenilenmiştir. Aşağıdan yukarıya doğru hafif daralan gövdeyi alt kısımdan ikinci şerife altına kadar tuğla, sırlı tuğla, çini ve çini mozaik dekorlu yedi süsleme kuşağı sarar. Mescidde kubbeye Türk üçgenleriyle geçilmiştir. Yapıda bugün hiç iz kalmasa da zamanında kubbe göbeğinde, son cemaat yerinin tonoz örtülerinde ve giriş cephesindeki iki katlı pencerenin yüzeylerinde çini kalıntılarına rastlanması yapının hem dışının hem içinin çini süslemeli olduğunu kanıtlamaktadır. İnşa kitabesi bulunma-

yan mescidin inşa malzemesi, işçiliği, plan özellikleri ve medrese ile bağlantılı konumu aynı tarihlerde (648/1250) yapıldığını ortaya koymaktadır.

Özgün halinde dört eyvanlı olduğu kabul edilen, açık avlulu medreseler grubuna giren Akşehir Taşmedrese iç kısımda yer alan türbe bölümü, yan taraftaki dışa açık tek kubbeli mescidi ve çift şerefeli minaresiyle mimari açıdan dikkat çekici özellikler taşır. Konya Sırçalı Medrese gibi burada da türbe yapı içinde önemli yer tutar. Yana alınmış, dışa taşkın, giriş cephesine açılan tek kubbeli mescidle ona bitişik minarenden oluşan tasarımın tekrarı 1260-1265 tarihli, yine Sâhib Ata tarafından yaptırılan Konya İnce Minareli Medrese'de görülmektedir. İki şerefeli minare, medrese mimarisinde içinde ilk defa burada ortaya çıktıktan sonra İnce Minareli'de tekrar denenmiştir. Ayrıca zamanında medresenin karşısında yer aldığı bilinen çeşme de Sâhib Ata'nın yaptırdığı iki yapıdan, Konya'da kendi adını taşıyan camisi ile Sivas Gökmedrese'deki uygulamalarla onun yaptırdığı eserlerde ortaya çıkan yeni bir özelliktir. Bu sebeple Akşehir'deki külliyyeden, Selçuklu mimarisinde türünün ender örneklerinden biri kabul edilen çeşmenin günümüze ulaşmamış olması büyük kayıptır.

BİBLİYOGRAFYA :

Aptullah Kuran, *Anadolu Medreseleri*, Ankara 1969, I, 79-82; Metin Sözen, *Anadolu Medreseleri*, İstanbul 1970, I, 22-28; Gönül Öney, *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976, s. 19, 34; a.mlf., *Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları*, Ankara 1978, s. 59, 61, 62, 83, 84; Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1984, s. 148; Şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1986, s. 59-60; Ara Altun, *Ortaçağ Türk Mimarisinin Anahatları İçin Bir Özet*, İstanbul 1988, s. 56; Yekta Demiralp, *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları*, Ankara 1996, s. 31-34, 57-64.

SELDA KALFAZADE

TAŞOZ

Ege denizinde Yunanistan'a bağlı ada.

Adanın ismi Grekçe'deki Thasos'tan gelmekte olup Osmanlı arşiv belgelerinde Taşoz ve Taşözü diye geçer. Ege denizinin kuzey kıyısına çok yakın bir noktada yer alan adanın yüzölçümü 379 km²'dir. Kuzeyden en yakın kara parçası olan Kavala'ya uzaklığı 11 deniz milidir. Batı sahilleri Orfani körfezinden 38, doğu sahilleri Dedeagaç'tan 50 deniz mili uzaklıktadır. Taşoz'un kuzey ve güneydeki en uç noktaları arasında mesafe 28, doğu ve batıdaki en uç noktalar arasında ise 22 kilometredir. Taşoz adasının iki doğal limanından biri, adanın kuzeydoğu sahillerinde Osmanlılar döneminde Liman ve Limanköy adıyla bilinen Limenas'tır. Adanın güneybatısında yer alan diğer liman Osmanlılar zamanında Kazavit denilen Casaviti'dir. Taşoz dağlık (en yüksek noktası 1205 m.), kayalık ve ormanlık bir bölge olmakla birlikte tarım ve ziraata elverişli toprakları da vardır. Adanın her tarafı üzüm bağları ve zeytin fidanları ile kaplıdır. Mermer yataklarıyla ünlü Taşoz madenler bakımından zengin sayılabilecek durumdadır. Gümüş, çinko ve civa madenleri tarih boyunca bilinen yer altı kaynaklarıdır.

Herodot'a göre Taşoz adasının ilk sakinleri buradaki zengin madenleri keşfedip işleyen Fenikeliler'dir. Milâttan önce IX. yüzyıla doğru Para adasında yaşayan Grekler buraya gelmeye başladılar. Milâttan önce 490'da Taşoz adasına giren Persler adanın müstahkem surlarını da yıktılar. Daha sonra ada Atina birliğine dahil oldu. Milâttan önce 465 yılında Taşoz sakinleri Atina temsilcilerinin adadan çekilmesi için bir isyan başlattılar. Yapılan deniz savaşlarını kaybeden ada halkı teslim olmayıp kale içine kapandı ve üç yıl kadar kendilerini orada müdafaa etti. Neticede başarılı olamadıklarından milâttan önce 405 yılına kadar Atina birliği içinde kaldılar. Milâttan önce 411'de soylular sınıfı adayı Sparta birliğine dahil etti. Fakat burada beklentileri karşılık bulmayınca yeniden Atina birliğine katıldılar. Milâttan önce 387'de Analsidas Antlaşması'yla bir tür özerk idareye kavuştular. Ardından ada Büyük İskender'in idaresine girdi. Milâttan önce 197 ve 179 yıllarında Makedonya ile ona bağlı Yunanistan ve Ege denizindeki adalarda Roma hâkimiyeti başladı.

Roma İmparatorluğu'nun zayıflama döneminde bazı Ege adaları gibi Taşoz da Ce-